

FÖRSLAG TILL
UTVECKLINGSSTRATEGI
– FILM OCH BIOGRAF I MÖNSTERÅS KOMMUN

Utredning genomförd av *Susann Jonsson*
på uppdrag av Kulturnämnden och Barn- och Utbildningsnämnden
i Mönsterås kommun

Våren-Hösten 2007

*****

Inledning

När Mönsterås kommun nu tar sig an film- och biograffrågan är det viktigt att vara omsorgsfull och noggrann. För vi kan vara helt säkra på att det dröjer många år innan tid och pengar avsätts igen för en sådan genomlysning jag fått förmånen att genomföra. Därför tilläts också processen att dra ut på tiden, vilket medgav att jag fick träffa alla berörda på ort och ställe.

Jag har arbetat med film-, media- och kulturfrågor i drygt 20 år. De flesta åren har jag tillbringat i Filmhuset, vid Gärdet i Stockholm. Sedan drygt 5 år tillbaka frilansar jag med i huvudsak offentliga uppdragsgivare; kommuner, landsting, regioner och regionala kulturorganisationer runt om i vårt land med en och annan utflykt till Norge.

Mot bakgrund av min egen erfarenhet kan jag påstå att det är sällsynt att en kommun av Mönsterås storlek genomför en så här omsorgsfull genomgång av filmområdet. Det är oerhört glädjande och har bl a sin bakgrund i den regionalisering av svenskt filmliv som genomfördes under 1990-talet. När medvetenheten om filmens betydelse förankrats i det regionala kulturlivet dröjer det några år innan kommunens ögon öppnas för vilka möjligheter filmen innefattar. Inkörsporten är ofta via ett kommunalt skolbioprojekt.

I Mönsterås kan vi se ett lyckosamt exempel på samverkan mellan nationell, regional och lokal nivå. Kommunens kulturchef behövde kunskap och kompetens att hantera filmfrågan. Reaktor Sydost mötte detta initiativ på ett utmärkt sätt. Svenska Filminstitutet har försett processen med nödvändiga ekonomiska resurser.

Arbetet med utredningen har på sluttampen rönt stort intresse från nationell nivå; förutom från Svenska Filminstitutet även från Mönsterås Bios riksorganisation Våra Gårdar. Parallellt med utredningsarbetet gick biografkedjan Astoria Cinemas (f d Sandrews) i konkurs och SF Bios biomonopol blommade ut för fullt. Det av Bonniersfären dominerande svenska biograflandskapet får negativa konsekvenser för biografverksamhet utanför de större städerna. En motkraft efterlyses och i det sammanhanget är ett kommunalt initiativ mycket välkommet.

Det är min förhoppning att denna rapport ska bidra till att stärka förutsättningarna för fortsatt film- och biografverksamhet i er kommun. Om det lyckas beror på er egen förmåga att samarbeta. Alla måste nämligen dra sitt strå till stacken för att våra offentliga samlingslokaler ska finnas kvar. Det är också min förhoppning att rapporten resulterar i att skolbion återuppstår; önskad och saknad. Och att all den film som produceras av traktens ungdomar, på skoltid och fritid, visas på biograf. Lokalt producerad förfilm istället för reklam kan få fler att komma till bion och på köpet stärker ni unga människors yttrandefrihet. Möjligheterna är oändliga, er egen fantasi (och i viss mån pengar) sätter gränserna.

Jag vill även passa på att tacka alla de personer som tog sig tid att lyssna på mig, svara på frågor och delge mig sina erfarenheter och kunskaper.

Gustavsberg den 30 oktober 2007,

Susann Jonsson

firma Susann Jonsson

Box 32

134 21 Gustavsberg

e-post: firmasusann@telia.com

Så här har vi gått till väga

Vintern 2005 samlade kulturchefen en skara intressenter för att ventilera film- och biograflivet i kommunen. Mönsterås kulturplan omfattar för närvarande inte åtgärder inom film- eller biografområdet, vilket det nu var dags att söka åtgärda. Representanter från Kulturnämnden, Mönsterås bio, Blomstermåla Folkets Hus, AV-Media Kalmar län, Reaktor Sydost (regionalt resurscentrum film-video) slöt upp. Dessa inledande samtal utmynnade i att Kulturnämnden och Barn- och Utbildningsnämnden skickade in en ansökan till Svenska Filminstitutet. Syftet med ansökan var att få ekonomiska resurser för att genomföra en mer omfattande genomlysning av erfarenheter, behov, önskingar och realism inom området. Att de två nämnder tillsammans och gemensamt ställde sig bakom ansökan var och är mycket viktigt och positivt i sammanhanget. Allt för sällan arbetar man i en kommun över de traditionella sektorsgränserna, vilket många gånger är en förutsättning när nya komplexa frågor ska få fäste och realiseras.

Ansökan till Svenska Filminstitutet beviljades med 25 000 kr. De bägge nämnderna sköt till ungefär 10 000 kr vardera, vilket resulterat i denna rapports tillkomst. Reaktor Sydost, regionalt resurscentrum i Kalmar, Kronobergs och Blekinge län, har haft stor betydelse i arbetsprocessen. Kunskap och kompetens har tillförts i processen liksom ekonomiskt tillskott när de givna ekonomiska ramarna inte räckt till.

Den 1 mars i år samlades en Arbetsgrupp för att ge förutsättningar för utredningsarbetet. Gruppen bestod av;

Kerstin Claesson, tf skolchef

Tommy Rosqvist, lärare Alsteråskolan

Magnus Engvall, konsulent Reaktor Sydost

Carina Eskelin, kulturchef

Susann Jonsson, frilansare och vidtalad för utredningsuppdraget

Vi beslutade gemensamt att arbeta processinriktat och lägga stor vikt vid intervjuer med alla berörda parter. För att ge frågan uppmärksamhet och energi planerades och genomfördes en Inspirationsdag den 15 maj 2007 på Mönsterås bio. Denna

eftermiddag blev det formella startskottet för utredningsprocessen. Dagen därpå genomfördes de första intervjuerna av totalt 17 intervjutillfällen som omfattat 21 personer. Förteckning över intervjuer – *se bilaga 1*.

Inspirationseftermiddag på Mönsterås bio

Vår eftermiddag i mitten av maj på Mönsterås bio samlade ett 30-tal personer. Tyvärr var "skolfolket" allt för underrepresenterat. Vare sig lärare, förtroendevalda eller personal från förvaltningen fanns på plats i den utsträckning vi hoppats. De efterföljande intervjuerna reparerade i viss mån detta. Att gemensamt dela en upplevelse i form av ett seminarium är en god grund för fortsatt samarbete. Alla berörda hör och upplever vid samma tillfälle samma sak och kan referera till vad som sagts och hörts.

Eftermiddagen på Mönsterås bio gav oss inspiration från Bio Laxen i Mörrum, Emmaboda Folkets Hus och Filmrullen i Karlshamn: tre olika sätt att på ett lyckosamt sätt erbjuda ett livaktigt filmliv på orten.

Reaktor Sydost gav oss en omvärldsorientering utifrån unga människors perspektiv och medievanor. Två representanter från Ungdomsrådet vittnade om sitt stora intresse för film men att man föga förvånande i första hand åker till Kalmar när det är biodags. Ordförande respektive ledamot i Kulturnämnden och Barn- och Utbildningsnämnden uttalade sitt intresse för den kommande utredningen och varför filmfrågan är viktig ur kultur- respektive skolperspektiv. Program från Inspirationseftermiddagen om Film & Biograf i Mönsterås kommun – *se bilaga 2*.

Det kanske mest betydelsefulla för det kommande utredningsarbetet var de exempel på elevproducerad film som visades; åk 9 på Krungårdsskolan har spelat in sitt eget Idolprogram, på spanska! Och på Mönsterås gymnasiet kan undervisningen i engelska ske via manusskrivning och därpå följande filminspelning, med engelsk dialog så klart. Lärare *Anders Olsson* berättade att eleverna uppnår högre resultat i engelska tack vare film som pedagogiskt verktyg.

Skolbio och Eget skapande i rörlig bild

Media i alla former stärker sitt grepp om vår vardag. Det är stor skillnad på antalet budskap som förmedlas via rörliga bilder till en ung människa idag, jämfört med när jag var barn. Och då ska vi bara inte tala om den utveckling som skett under mina föräldrars livstid. Den är tätt på obegriplig snabb för att inte säga explosionsartad. TV och film via dator och mobiltelefon är en realitet. Du behöver varken uppsöka en biograf eller sätta dig i tv-soffan längre. Film finns överallt.

Barn och ungdomar behöver verktyg för att koda den rörliga bildens språk och grammatik. Det är t o m fastslaget i skolans nationella styrdokument. Skolan har därför ett ansvar för att bidra till att eleverna kan medvetandegöra och kritiskt granska rörliga bilder.

Skolbio är en välkänd och uppskattad aktivitet som lämpar sig för alla åldersgrupper. Svenska Filminstitutet har ett nationellt ansvar för att initiera och utveckla skolbio i landets kommuner. För att underlätta detta arbete produceras filmhandledningar; ett praktiskt verktyg för lärare att nyttja vid för- respektive efterarbete vid filmvisning med en skolklass.

Skolbio har tre övergripande syften;

- att ge elever filmupplevelser på biograf som en del av skolundervisningen
- att skapa intresse för filmen som konststart och biografen som upplevelserum
- att med hjälp av filmanalys stimulera eleverna till mediekritiskt tänkande och behandla värdegrundsfrågor via filmupplevelser

Att se och uppleva film är en dimension. Att lära sig förstå den rörliga bildens språk ger ytterligare en dimension som fördjupas om man på egen hand får möjlighet att uttrycka sig med rörliga bilder. Utrustning och teknik för filmskapande har blivit billig och tillgänglig. De flesta svenska skolor har tillgång till en videokamera. Redigeringsprogram kan installeras i skolans datorer och de färdiga filmerna bränns till dvd-format. Via en storbildsprojektor och en dvd-spelare kan filmerna visas på skolan men med fördel även på ortens biograf. Elevernas förfilmer blir ett uppskattat

inslag i bioprogrammet. Allt färre biografer utanför storstäderna kan idag visa reklam pga av att leveransen av reklamfilm digitaliseras. Det finns därför utrymme för förfilm innan huvudfilmen rullar igång.

Skolbio i Mönsterås

Svenska Filminstitutet har vid fem olika tillfällen beviljat pengar för skolbioverksamhet i Mönsterås kommun. Stödet har begränsats till att omfatta Parkskolan i centrala Mönsterås (tre projektår; 2001-2003) och Krungårdsskolan i Blomstermåla (ett projektår; 2002). Skolbion initierades av engagerade lärare på skolan som upplevde det som mycket positivt att arbeta med film som pedagogiskt verktyg.

Det tredje projektåret beviljades Filminstitutets stöd under förutsättning att Skolbion blev kommunövergripande. Alla kommunens skolor, elever och lärare skulle omfattas. Det blev skolbions fall.... Enskilda lärare agerade vid sidan av sitt ordinarie jobb som projektledare. Busstransporter skulle organiseras, filmvisningar schemaläggas etc. Det blev allt för kostsamt och arbetskrävande för att fungera i praktiken. Efter det tredje och sista projektåret med stöd från Filminstitutet lades skolbioverksamheten ned.

Efter 2003 har givetvis filmvisningar förekommit, men då företrädesvis i skolans aula, i klassrummet och på enskilda lärares initiativ. Det finns inget motstånd från lärarkår eller skollledning mot att återuppta och kontinuerligt driva skolbioverksamhet. Problem att lösa är hur man ska organisera det och vem som ska betala.

Biografen – i ett samhällsperspektiv

Biografmarknaden i Sverige tappar mark. Prognoser pekar f n på att vi i år hamnar under 15 miljoner biobesök, vilket historiskt är en mycket låg siffra. Svenskarna går alltså inte ens två ggr per år på bio i genomsnitt. Intresset för film har däremot inte avtagit, snarare tvärtom. Vi ser film som aldrig förr, men inte på bio. Hemmabiosystem, storbilds-tv, filmkanaler via digitalboxen, dvd och internet är orsakerna. Vid mer omfattande studier, t ex av SOM-institutet vid Göteborgs

universitet, framgår att svenskar i gemen fortfarande tycker att "Film är bäst på bio". Problemet är att man inte lever upp till påståendet i praktiken. Men vad kan biografen erbjuda som filmupplevelsen i hemmiljö inte kommer i närheten av? För en kommunpolitiker finns flera intressanta aspekter att ta fasta på.

Biografen inryms ofta i en samlingslokal som övrig tid nyttjas till andra föreningsaktiviteter. Om filmvisningarna försvinner kan det bli än svårare att motivera en fortsatt drift. Saknaden efter samlingslokalen blir oftast inte uppenbar förrän lyset är släckt och dörren låst. Då upptäcker man att idrottsföreningen saknar lokal för årsmötet, att det saknas scen för den gästade barnteatern och att det nog ändå var ganska trevligt att kunna gå på matiné med barnen på hemmaplan utan att behöva ta bilen till stan, etc.

Kommuner anslår ofta bidrag till allmänna samlingslokaler. I förekommande fall uppgår dessa belopp till hundratusentals kronor. Utöver drift av själva fastigheten är det fullt rimligt att kommunen ställer krav på motpresentation. Bidragsgivning till allmänna samlingslokaler kan med fördel samordnas med samtal om kulturutbud, profil och tillgänglighet. Ur biografens/lokalhållarens perspektiv måste man se sådana initiativ som ett engagemang och inte som ett hot mot den egna verksamheten.

Samhället i stort blir allt mer segregerat, även i Mönsterås kommun. Barnfamiljer har sina ytor för umgänge, ungdomarna sina och de vuxna tillbringar mesta tiden hemma när man inte arbetar. Biografen erbjuder fortfarande en av de få offentligt tillgängliga ytorna där social friktion kan uppstå. Film tilltalar såväl barn, ungdomar som vuxna och äldre. I biografens foajé möts unga, gamla och barn – när det är som bäst!

Det tredje motivet för att värna om biografen som upplevelserum har sin grund i att film producerats för att ses på stor duk. Alla andra visningsformer sker på filmen bekostnad; beskär den rent bildmässigt eller tillför-störande moment i omgivningen. Biosalongens mörker och oöverträffat för att filmens budskap och känslor ska nå fram till oss som åskådare. Det är inte alla förunnat att få uppleva det idag.

Två biografier och 13 500 invånare...

I Mönsterås finns idag två biografier; Mönsterås bio som är knuten till nykterhetsrörelsens riksorganisation Våra Gårdar samt Blomstermåla Folkets Hus vars riksorganisation heter Folkets Hus och Parker.

Två biografier inom en radie av ett par mil i en kommun med drygt 13 500 invånare; vilken omvärldsanalytiker som helst med inblick i de ekonomiska förutsättningarna för att driva biograf begriper att ekvationen inte går ihop. Det är minst en biograf för mycket. På sikt är kommunen lyckligt lottad om man lyckas behålla en biograf. Ett pessimistiskt scenario är att alla Mönsteråsbor inom ett par, tre eller fem års tid åker till Kalmar för att gå på bio. För att det inte ska bli verklighet krävs att bioutbudet i kommunen samordnas. Det finns vare sig på kort eller lång sikt möjlighet för två biografier att erbjuda filmvisningar på kvällstid. Filmutbudet måste profileras och komplettera varandra. Konkurrens om biobesökarna är en återvändsgränd som bara kostar pengar.

Många jag talat med hävdar att människor i Blomstermåla aldrig kommer att åka till Mönsterås för att gå på bio. Det är mycket möjligt att så är fallet och att historiska mönster är svåra ändra. Trots det är det inte realistiskt att bibehålla filmutbudet som det ser ut idag. Publiken räcker inte till. Bägge biograferna behöver kommunens support för att överleva. Att bevilja en liten slant till bägge biograferna och på så sätt hålla dem under armarna gagnar inte kommuninvånarna. Mönsterås kommun ska istället diskutera fram en profilering, ett uppdrag för biografversamheten och filmutbudet på de bägge orterna. Detta kommer på sikt att stärka de bägge föreningarnas/samlingslokalernas möjlighet att överleva och blir en del av Mönsterås kommuns Kulturplan.

Förslag till utvecklingsstrategier: film och biograf i Mönsterås kommun

1. Länge leve Skolbion!

Mönsterås kommun bör återinföra skolbioverksamheten. Den ska omfatta kommunens samtliga skolor och de bägge biograferna i Mönsterås och Blomstermåla. Mot bakgrund av tidigare erfarenhet med skolbio är det av yttersta vikt att skolbion samordnas på förvaltningsnivå.

Skolbion är en viktig verksamhet för de biografdrivande föreningarna på bägge orter. På kort sikt därför att skolbion genererar intäkter och på lång sikt därför att skolbion fostrar nästa generation biobesökare. Målsättningen är att det inte ska finnas ett enda barn som går ut grundskolan som inte vet var närmaste biograf finns. Skolbion är också ett välkommet och efterfrågat pedagogiskt verktyg i skolans undervisning. Skolans styrdokument jämställer den rörliga bilden med det skrivna språket, vars grammatik eleverna måste lära sig att förstå. Att undervisa barn och ungdomar till mediekritiskt tänkande individer är en viktig uppgift i dagens mediesamhälle. Film är kunskapsbärande och den gemensamma filmupplevelsen i biograf en genväg till kunskap.

I Mönsterås kommun finns en arbetsgrupp för Kultur i skolan som bereder urval av t ex musik- och teaterföreställningar, författarbesök etc. Arbetsgruppen för Kultur i skolan omfattar personal från kulturförvaltningen, Kultur- och Musikskolan och representanter från skolor. Denna arbetsgrupps ansvarsområde kan med fördel utökas till att omfatta urval av filmtitlar för skolbio. Svenska Filminstitutets webbsatsning Film i Skolan är ett utmärkt stöd i gruppens arbete; www.sfi.se/filmiskolan. Där ges konkreta tips på filmtitlar, tematiska presentationer och möjlighet att prenumerera på Nyhetsbrev för att hålla sig ajour med aktuell repertoar och nya filmhandledningar.

Kostnaden för Skolbio ska inte belasta enskilda skolors budget. Finansieringen bör lösas på förvaltningsnivå och i samverkan mellan Barn- och Utbildningsnämnden och Kulturnämnden. Bidragsgivningen till Mönsterås bio och Blomstermåla Folkets Hus

som allmänna samlingslokaler bör tas i beaktande och kompletteras med motprestationer för att tillgodose skolorna med visningslokal och biografmaskinist till rimliga priser.

2. Eget skapande i rörlig bild

Ungdomarna är den publikgrupp som är absolut svårast att fånga in för biografen utanför städerna. Så är det även i Mönsterås. Närmaste stad attraherar av flera olika anledningar, inte bara utbudet av film. En resa till Kalmar kan inkludera ett besök på McDonalds eller HM. Biografen i Mönsterås måste locka med något annat än vad Biostaden kan erbjuda, t ex möjlighet att visa sina egna filmer.

Inom ramen för skolans arbete produceras redan idag rörliga bilder; korta och långa filmer. Skolans lärare och elever bör uppmuntras att producera film som kan visas som förfilm på biograf, före kvällens ordinarie visning. Att se sig själv på biobanden, sin son eller dotter, barnbarn eller grannens flicka – kommer att locka publik till biografen som kanske annars inte kommer dit.

Rent praktiskt handlar det om att komplettera biografens nuvarande teknik med en fast installerad storbildsprojektor av hygglig kvalitet och att maskinrummet omfattar en dvd-spelare. Det är en engångsinvestering av överkomlig karaktär som ökar möjligheten att nyttja Mönsterås bio till mer än traditionell biografverksamhet.

Att göra en fullvärdig investering i E-bio teknik för digital filmvisning är ett annat alternativ. Det bedömer jag inte som ekonomiskt realistiskt i nuläget. Här bör Mönsterås avvakta det mer omfattande teknikskifte som komma skall, varpå priserna kommer att sjunka från nuvarande nivå. Sittande kulturministern har tydligt signalerat att någon statlig medfinansiering för att digitalisera svensk biograf inte är i sikte. Ett flertal andra länder i Europa har fattat beslut om statlig medfinansiering, t ex vårt grannland Norge. I Sverige kommer prislappen för investering i digital visningsteknik att sjunka den dag SF Bio beslutar sig för att överge nuvarande projektionsteknik alternativt att möjlighet till nationell medfinansiering medges.

3. Fortbildning för lärare

För att garantera en fortsatt positiv utveckling för film och rörlig bild i Mönsterås alla skolor bör lärare och pedagoger erbjudas kontinuerlig fortbildning. Det gäller både fortbildning med anknytning till Skolbio samt fortbildning i teknik för att producera film tillsammans med eleverna.

Att i form av en workshop tillsammans med kollegor bearbeta en filmupplevelse ger handfasta tips om hur för- och efterarbetet i klassrummet kan gå till. De regionala resurserna Reaktor Sydost och AV-Media i Kalmar län kan kostnadsfritt tillhandha pedagoger alternativt ge tips om lämpliga personer att engagera.

I kommunen finns idag lärare med teknisk kunskap om filmproduktion; kameror och redigeringsutrustning. Dessa lärare bör ges möjlighet att få ledigt från sin ordinarie tjänst för att utbilda kollegor som önskar jobba praktiskt med filminspelning och produktion. Att jag här förordar att kompetensutveckling sker inom ramen för nuvarande personalresurser beror på möjligheten till återkoppling. Det är mycket enklare att ringa eller skicka e-post till en kollega när det kör ihop sig än att kontakta en föreläsare från annan ort. Det är viktigt att denna/dessa personer inte belastas med uppdraget som fortbildningsresurs ovanpå ordinarie arbete.

Studieförbundet Vuxenskolan och Sensus har signalerat intresse för filmutvecklingen i Mönsterås. Dessa folkbildningsaktörer bör tillfrågas om möjlighet till samverkan vid fortbildning av lärare och pedagoger samt även möjligheten att i studiecirkelform skapa förutsättningar för ungdomars filmskapande utanför skoltid.

4. Eget skapande kräver teknisk utrustning

Det första steget för att möjliggöra eget skapande med film och rörlig bild är att skolan investerar i teknik. Utrustning för filmskapande bör omfatta kamera, stativ, batteri, mikrofon och dator med redigeringsprogram.

Mycket av det här finns redan på skolorna i Mönsterås kommun. En inventering rekommenderas så att resurserna tillfaller alla skolenheter efter intresse och efterfrågan. AV Media i Kalmar län kan bistå med rådgivning vid inköp av teknisk utrustning samt även låna ut filmteknik.

5. Profilerings av biografernas utbud

Det är inte lätt att driva biografverksamhet utanför städerna idag. De ekonomiska marginalerna krymper och SF Bios monopol i storstäder och universitetsstäder gör att antalet filmkopior minskar. Det blir allt svårare att erbjuda en aktuell filmrepertoar på mindre orter. På sikt är det realistiskt att Mönsterås kommun omfattar en biograf som erbjuder ett fullödigt utbud av film; dvs aktuell repertoarfilm kvällstid, kvalitetsfilm, matinéer och Senior-bio. Ur teknisk synvinkel är de bägge biograferna i Mönsterås respektive Blomstermåla likvärdiga. Långsiktigt har Mönsterås bio bättre förutsättningar eftersom biograflokalen ligger i centralorten där flest människor bor.

Jag föreslår därför att Mönsterås kommun söker påverka de bägge föreningar som idag erbjuder biografvisningar att samordna och komplettera varandras utbud – till publikens fromma.

I Blomstermåla Folkets Hus finns det förutsättningar att erbjuda matinéer, film för de yngsta och barnfamiljer, kontinuerligt. Därutöver är skolbion en viktig och återkommande verksamhet.

I Mönsterås erbjuds ett urval av den aktuella filmrepertoaren kvällstid två kvällar per vecka samt att Kulturnämnden ger ekonomiskt stöd för visning av kvalitetsfilm (se punkt 6). Varannan helg erbjuds matinéer för de yngsta och barnfamiljer. Skolbion är även här en återkommande och viktig verksamhet. Mönsterås bio bör uppmuntras att i dialog med ortens pensionärsföreningar starta Senior-bio på dagtid. Det är en uppskattad och väl fungerande verksamhet på många svenska orter.

Jag är medveten om att ovanstående förslag kan uppfattas som en gradering av de bägge biograferna, till Mönsterås bio favör. Skulle jag avstå för att undvika kritik, vore

det mot bättre vetande. Mitt motiv är omsorg om biografens existens i er kommun. Biografsalongen i Blomstermåla är allt för stor i förhållande till befolkningsunderlaget på orten för att kontinuerlig visning av film kvällstid ska ha ekonomisk bärkraft.

6. Kvalitetsfilm på biograf

Att människor i Mönsterås ges möjlighet att se ett brett och kvalitativt urval av film på biograf är att jämställa med Bibliotekets breda och kvalitativa utbud av böcker. Kulturnämnden har tidigare beviljat ekonomiskt stöd till Mönsterås bio för visning av kvalitetsfilm. Detta stöd har varit föremål för diskussioner pga urvalet av film och bristande publik uppslutning. Låt oss därför reda ut begreppen och föreslå ett praktiskt hjälpmedel för att bibehålla och underlätta att kvalitetsfilmsutbudet bibehålls i Mönsterås.

En s k kvalitetsfilm kan vara kommersiellt framgångsrik i städerna men ändå vara i behov av ekonomisk support för att kunna visas på biograf på den mindre orten. Pga av mindre publikunderlag är allt annat än det riktigt publik framgångsrika filmerna att betrakta som ett ekonomiskt risktagande för biografägaren. Det går inte att ta för givet att något annat än s k "block busters" (breda publika filmer, typ *Pirates of Caribbean* eller *Sagan om Ringen*) fungerar enligt vanliga kommersiella villkor; dvs att kostnaderna för filmvisningen är lägre än biljettintäkterna. Den stora kategorin filmer vid sidan av dessa titlar är inte kommersiellt självklara. Det är därför svårare att på en mindre ort avgöra vad som ska kategoriseras som kvalitetsfilm och därmed generera kulturstöd.

Sveriges Förenade Filmstudios, SFF ger ut tidskriften Filmrutan med fyra nr per år. Tidskriften omfattar, förutom ett stort antal intressanta artiklar, essäer och recensioner, en Filmjury bestående av 12 kvalificerade filmrecensenter som bevakar och poängbedömer biografrepertoaren. Tabellen med Filmjuryens omdömen presenteras längst bak i varje nummer av tidskriften samt på Filmstudios hemsida www.sff-filmstudios.org/filmrutan. Exempel på presentation av Filmjuryen - se bilaga 3.

Filmrutans jury är en god vägledning vid tveksamheter om huruvida en enskild titel ska kategoriseras som kvalitetsfilm eller ej. Om en film har erhållit hög sammanlagd poäng av Filmrutans jury är det att betrakta som en "kvalitetsstämpel". Det är tyvärr inte så enkelt som att en amerikansk film per automatik är kommersiell och därmed inte kvalitativ. En film som t ex *Brokeback Mountain* (regi Ang Lee) kan generera stora intäkter på biograferna i de större städerna men är likväl att betrakta som kvalitativ och ekonomiskt riskabel att visa en onsdags kväll i Mönsterås.

Kulturnämnden bör återuppta stödet till visning av kvalitetsfilm på Mönsterås bio mot bakgrund av att medborgarna bör ha samma rätt till ett rikt och varierat utbud av film på biograf som av litteratur på biblioteket. Filmtidskriften Filmrutans Filmjury bör vara vägledande vid bedömning om titlar är att betrakta som kvalitetsfilm eller ej. Biografföreståndare och representant för Kulturförvaltningen bör samråda om kvalitetsfilmsrepertoaren vid minst två tillfällen årligen. Mönsterås bio bör uppmuntras att sätta samman en programgrupp för urval av kvalitetstitlar. Det kan t ex ske i samarbete med ortens studieförbund och bli en yta för ortens cineaster och filmfantaster.

Marknadsföringen av kvalitetsfilmsutbudet bör förbättras och exempelvis ges möjlighet att biläggas böcker vid bibliotekslån i form av ett litet flygblad – ett bra komplement till biografens hemsida (www.monsterasbio.se) och de Nyhetsbrev som distribueras via e-post.

Samarbetspartners och Ekonomi

Mönsterås kommun har två regionala resurser att nyttja i det fortsatta arbetet med film och rörliga bilder i kommunen;

Reaktor Sydost – regionalt resurscentrum för film och video i Kalmar, Kronobergs och Blekinge län. Reaktor Sydost är regionens regionala kulturinstitution på filmområdet och kan bidra med kunskap och kompetens inom hela filmområdet; från visning till eget skapande och produktion. Reaktor Sydost finansieras av de tre

landstingen/regionförbunden och Svenska Filminstitutet. Mer information om Reaktor Sydost finner du enklast via hemsidan: www.reaktorsydost.se.

AV-Media i Kalmar län – kan bidra med såväl personella som tekniska resurser. Mönsterås kommun har avtal med AV-Media vilket medger att stora delar av resurserna kan nyttjas kostnadsfritt. AV-Media kan med fördel förlägga utbildningsinsatser till kommunen om efterfrågan finns.

De tjänster som Mönsterås kommun kan nyttja kostnadsfritt är:

- Utlåning av teknisk utrustning som t ex: mikrofoner, stativ, filmredigering, högtalare, stillbildskameror, videokameror, mp3-spelare, minidisk, dvd-spelare mm
- Utlåning av film (spelfilm, dokumentärfilm, undervisningsfilm mm), radioprogram från UR, ljudböcker mm
- Man kan se film och lyssna på radio direkt via webben
- Support efter genomgången kurs
- Bollplank kring IT och lärande

De tjänster som AV Media tar betalt för är:

- Utbildningar i form av kurser. Kurser med elever prioriteras vilket ger ett lägre pris.
- Inspirationsföreläsningar
- Pedagogiska forum - föreläsningar

Svenska Filminstitutet är den nationella bidragsgivare som i dagsläget kan bevilja stöd till skolbio och biografer. För närvarande omarbetas biografstöden för att motverka effekterna av SF Bios monopol. Allt fler röster höjs för att staten/Filminstitutet måste kliva in och rädda biografstrukturen vid sidan av SF Bios

biografer i de större städerna. Resultatet av denna process bör ligga klart vid årsskiftet 2007/08 och träda i kraft under nästkommande år.

Mönsterås har all anledning att se positivt på ett nytt stödsystem, speciellt i skenet av den process som föregått denna rapport. Kommunen och alla intressenter är väl rustade via det engagemang som utredningsarbetet fört med sig.

Förslag till pilotprojekt – nytt kommunalt filmstöd

Inledningsvis konstaterade jag att det är drygt 10 år sedan regionerna tog ett ansvar för filmpolitiken. Nu är det kommunernas tur...

Mönsterås kommun har via denna rapport förutsättningar att ta ett filmpolitiskt ansvar för såväl skolbion, kvalitetsfilmen, biografen och ungas eget skapande med film. Traditionellt har skolan tagit hand om skolbion och de folkrörelsedrivna biograferna klarat sig på egen hand, med hjälp av stöd till allmänna samlingslokaler. Ett kommunalt helhetsgrepp har saknats.

Hur möter då Svenska Filminstitutet en kommun som t ex Mönsterås? Såsom stödsystemet ser ut idag kan biografägaren och kommunen var för sig söka pengar ur olika stödformer för att utveckla verksamheten. Kommunen kan söka stöd för Skolbio men det är formellt sett svårt pga att stöd medges i högst tre år, vilket Mönsterås redan förverkat.

Biograferna kan å sin sida söka pengar för utveckling av publikarbete, teknisk upprustning (ej digital visningsteknik) eller erhålla stöd för visning av svensk film.

Förteckning över Svenska Filminstitutets beviljade stöd till biografer och skolbio i Mönsterås kommun 2000-2007 - *se bilaga 4*.

I dagens filmpolitiska klimat vore det av stort intresse om Svenska Filminstitutet kunde möta ett kommunalt ansvarstagande för hela filmområdet med att skapa pilotprojekt som medfinansierar den kommunala satsningen på film och bio.

Kommunen skulle då beviljas en summa pengar för film- och biografverksamheten som helhet och internt fördela och prioritera mellan de olika verksamhetsgrenarna. Allt enligt överenskommelse med Filminstitutet och i samråd med berörda parter i kommunen. Detta nya, kommunala filmstöd skulle i stora drag kunna följa samma princip som Filminstitutets stöd till regional filmverksamhet.

Idag kan vi inte ta något för givet. Om biograferna utanför de större städerna läggs ner pga ekonomiska svårigheter finns inte förutsättningar att visa skolbio. Då finns inga möjligheter att visa kvalitativ svensk och utländsk film på biograf i hela landet. Då går utvecklingen sakta men säkert mot att filmupplevelser på biograf är en storstadsföreteelse. En sådan utveckling vill vi inte se. Vare sig i Mönsterås eller någon annanstans i Sverige.

INTERVJUER – UTREDNINGSUPPDRAG FILM & BIOGRAF
MÖNSTERÅS KOMMUN
VÅREN – HÖSTEN 2007

Roland Åkesson (c) 2007 05 16
Kommunstyrelsens ordförande

Nadja Lyberg (s) 2007 05 16
Vice ordf, Barn- och Utbildningsnämnden

Katarina Johansson (c) 2007 05 16
Ordf Kulturnämnden

Katarina Karlsson (s) 2007 05 23
Vice ordf Kommunstyrelsen

Hanna Borrie-Svensson (s) 2007 05 23
Vice ordf Kulturnämnden

Reidun Ullström, verksamhetschef
Hans Lindau, styrelserepr 2007 05 24
Studieförbundet Vuxenskolan

Patric Pettersson (c) 2007 05 24
Ordf Barn- och Utbildningsnämnden

Camilla Werner 2007 05 24
Musik- och Kulturskolan

Conny Karlsson 2007 05 24
Föreståndare, Mönsterås bio

Peter Milton 2007 06 07
AV-Media Kalmar län

<i>Nils-Gunnar Svensson</i> , ordf	
<i>Bill Axbom</i> , föreståndare	2007 06 08
<i>Daniel Williamsson</i> , vice ordf	
Folkets Hus Blomstermåla	
<i>Lars Gillegård</i>	2007 06 26
Biografkonsulent, Våra Gårdar	
<i>Göran Pettersson</i>	2007 09 26
Skolchef, Mönsterås kommun	
<i>Helena Gunnarsson</i>	2007 10 04
<i>Ingrid Dehlbom</i>	
Lärare, Parkskolan	
<i>Anita Törnkvist</i>	2007 10 04
skolledare, Ljungnässkolan	
<i>Torbjörn Sandebäck</i>	2007 10 05
Skolledare, Krungårdsskolan	
<i>Peo Fahlström</i>	2007 10 08
Skolledare, Parkskolan (tel)	

INSPIRERANDE EFTERMIDDAG OM...

FILM & BIOGRAF I MÖNSTERÅS KOMMUN

Plats MÖNSTERÅS BIO, Sandgatan 1

Datum TISDAG 15 MAJ 2007

Tid kl 15.00-18.00

PROGRAM (med reservation för ändringar)

kl 15.00-15.15   Introduktion; Därför samlas vi här idag!

Carina Eskelin, kulturchef Mönsterås kommun

Magnus Engvall, konsulent film- och mediepedagogik Reaktor Sydost

kl 15.15-16.15   Tre inspirerande exempel; Så här kan man göra!

* Emmaboda – kommunen där alla barn och ungdomar erbjuds skolbio. *Pehr Gustafsson*, Folkets Hus och *Magnus Eriksson*, Bjurbäckskolan berättar mer.

* Filmrullen i Karlshamn – *Pernilla Ekwall Liljeqvist*, kultursekreterare berättar om en framgångsrik satsning på en filmklubb för alla mellan 11-14 år.

* Bio Laxen i Mörrum – erbjuder ett brett utbud av allt det som en biograf kan erbjuda idag, bl a tack vare att Bio Laxen är en av Sveriges totalt 57 digitala biografer. *Jörgen Friberg*, biografföreståndare berättar mer.

kl 16.15-16.45   Kaffe

kl 16.45-17.15   Omvärldsorientering; Därför är det så viktigt!

Ida Qvarnström, Ung kommunikation Reaktor Sydost

kl 17.15-17.45   Ungdomsrådet; Så här vill vi ha det!

Minna Riihelä och *Petronella Karlsson*, Ungdomsråd ger sin syn på vad som fattas i Mönsterås film- och biografutbud och kanske har idéer om vad barn och ungdomar själva kan bidra med.

17.45-18.00   Reflektioner & slutsatser

Jaqueline Bonneau Barn- och Utbildningsnämnden

Katarina Johansson, ordförande Kulturnämnden

Under eftermiddagen kommer vi att visa kortfilm producerad av ungdomar i Mönsterås. MODERATOR *Susann Jonsson*, frilans kultur- och medieutveckling

Ett arrangemang av Mönsterås kommun i samarbete med Reaktor Sydost och Mönsterås bio

FILMRUTANS JURY nr.3 2007 (filmerna har haft premiär mellan 20 april - 10 augusti 2007)

20 april - 10 augusti 2007
jury

JA = Josephine Askegård, Arbetaren
BE = Berndt Eklund, Expressen
JG = Jeanette Gentile, Svenska Dagbladet
CAG = Chi An Gramfors, Alltomfilm
AG = Annika Gustafsson, Sydsvenska Dagbladet
AH = Andreas Hoffsten, Zoom
C-GK = C-G Karlsson, Metro
Poängskalan är 0-7 ★=7
Tom ruta = jurymedlemmen har inte sett filmen

JK = Johanna Koljonen, Odd at Large/Modette
HL = Helena Lindblad, Dagens Nyheter
JP = Jens Peterson, Aftonbladet
FS = Fredrik Sahlin, Kulturmyterna SVT
MS = Mats Stadö, Nya Lidköpings-Tidningen

	JA	BE	JG	CAG	AG	AH	C-GK	JK	HL	JP	FS	MS	medel poäng
Simpsons - filmen David Silverman, 070727, Twentieth Century Fox	6		5	6		5	5		6	5	5	5	5,3
Zodiac David Fincher, 070517, Sandrew Metronome		4	6		6		6	6	4	5	5	5	5,2
En studie i hämnd Denis Dercourt, 070504, Triangelfilm	5	4	5		6		6		5			5	5,1
Flandern Bruno Dumont, 070420, Folkets Bio	6	4	6		5	4		5	3		5	6	4,9
Stilla liv Jia Zhang-Ke, 070601, Nonstopentertainment	5		5				4		5	5	4	6	4,9
Från grav till grav Jan Cvitkovic, 070518, Starlet Media			6		5		3					5	4,8
Breach Billy Ray, 070524, Sandrew Metronome						4	5			5		4	4,5
A Guide to Recognizing Your Saints Dito Montiel, 070420, Atlantic Film AB		4		6	4		5	4	5	3	5	4	4,4
Min son Martial Fougeron, 070608, Nonstopentertainment		5	3			5	4		5		5	4	4,4
Harry Potter och Fenixorden David Yates, 070713, Sandrew Metronome		4		5		5	4	5	5	4		2	4,3
Shooter Antoine Fuqua, 070420, UIP	4			5						4		4	4,3
Death Proof Quentin Tarantino, 070601, Svensk Filmindustr	2	3	5	6	2		5	★	5	4	4	3	4,2
Hata Göteborg Robert Lillhonga, 070504, Sonet	4		4			3	4	5	6	4	4	4	4,2
Illusionisten Neil Burger, 070427, Nordisk Film AB	4	5		6			4	4	4	4	3	4	4,2
Blades of Glory Josh Gordon & Will Speck, 070511, UIP	3		4	6	4		5	6		4		1	4,1
Death of a President Gabriel Range, 070420, Noble Entertainment	4	3			4	5			4		4	5	4,1
Ciao Bella Mani Masserat-Agah, 070803, Sandrew Metronome		4	3			3	4	5		4	6	3	4,0
Emmas lycka Sven Taddicken, 070720, Folkets Bio	5						4			3	4	4	4,0
Free Jimmy Christopher Nielsen, 070427, Folkets Bio	5	2	4	5	3	5	5	4		5	3	3	4,0
Spider-Man 3 Sam Raimi, 070504, Sony Pictures		5	4	6		3	3		4	4	4	3	4,0
Venus Roger Michell, 070810, Atlantic Film AB	2	5	4				4			4	4	5	4,0
Trollflöjten Kenneth Branagh, 070706, Noble Entertainment		4	2		6	3	3	4	4	5	4		3,9
Die Hard 4.0 Len Wiseman, 070627, Twentieth Century Fox				5		3	3		5	4		3	3,8
Dold identitet Giuseppe Tornatore, 070525, Noble Entertainment	5	5	2				3			4		4	3,8
Två fantastiska får Liu Hao, 070601, Folkets Bio	3						4			4		4	3,8
Ocean's Thirteen Steven Soderbergh, 070607, Sandrew Metronome	3	3		3	5	2		6	5	4		2	3,7
Cashback Sean Ellis, 070601, Atlantic Film AB		4					2	5			4	2	3,4
Black Snake Moan Craig Brewer, 070601, UIP							3	5			3	2	3,3

BEVILJADE STÖD FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET TILL MÖNSTERÅS KOMMUN
2000 – 2007

källa: Svenska Filminstitutet

År	Mottagare	Stödform	Belopp
2000	Parkskolan	Skolbio	11 000 kr
2000	Mönsterås bio	Lokalt publikarbete	13 000 kr
2001	Parkskolan	Skolbio	11 000 kr
2001	Mönsterås bio	Teknisk upprustning	18 000 kr
2001	Folkets Hus Blomstermåla	Teknisk upprustning	18 375 kr
2002	Parkskolan	Skolbio	11 000 kr
2002	Krungårdsskolan	Skolbio	12 000 kr
2002	Mönsterås bio	Teknisk upprustning	65 000 kr
2003	Barn- o Utbildn.nämnden	Skolbio	42 000 kr
2003	Folkets Hus Blomstermåla	Teknisk upprustning	87 906 kr
2005	Mönsterås bio	Teknisk upprustning	32 787 kr
2006	Kulturnämnden	Skolbio	25 000 kr *)

*) proj medel för utredning, se rapportens sid 3.